



Yavaş Hareketin Kentsel Ölçekteki Yeni Yansıması: Cittaslow

Münire Gül Demir^{1,*}

¹ Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler, Tezli Yüksek Lisans

E-Posta: mgdemir119@gmail.com (Telefon:05457612997)

Özet: Küreselleşmenin etkisi hayatın tüm alanlarında kendini göstermeye başlamıştır. Bu etkinin olumsuz özellikleri de mevcuttur. Kentsel yaşamda doğal kaynakların düzensiz kullanımı, su ve hava kirliliği gibi problemler giderek arttığı için küreselleşmeye karşı yeni kent yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Yavaş Şehir yaklaşımı da küreselleşmenin olumsuzluklarına karşı gelen yaklaşımlardandır. Bu çalışma, son yıllarda küreselleşmenin hızı sonucunda ortaya çıkan Yavaş Hareketi ve yavaş hareketin kentsel yaşamdaki yansıması olan Cittaslow Projesi'ni ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Küreselleşme Karşıtı Hareket, Yavaş Hareket, Cittaslow/Yavaş Şehir

New Reflection of Slow Movement in Urban Scale: Cittaslow

Abstract: The impact of globalization has emerged in all areas of life. There are also negative features of Globalization. New urban approaches to globalization have emerged as the problems of irregular use of natural resources, water and air pollution in urban life are increasing. The Slow City approach is also the approach to the negativities of globalization. This study examines the Slow Movement, which has emerged in recent years as the result of globalization, and the Cittaslow Project, which is a reflection of slow-movement in urban life.

Key Words: Globalization, Anti-Globalization Movement, Slow Movement, Cittaslow/Slow City

GİRİŞ

Hayatın teknolojiden iletişime, siyasetten çevreye pek çok noktasında kendini gösteren küreselleşme olgusu, bilginin ve teknolojinin gelişimi ile küresel düzene olumlu katkılar vaat ediyor gibi görünse de çevre sorunları, bu süreçte uluslararası bir boyut kazanmıştır. Küreselleşme ile meydana gelen düzensiz kentleşme, beton oranının kırsal orandan çok daha fazla oluşu, kirlilik gibi birçok kritik problemin en çok yaşam alanı olan kentleri etkilediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Mega şehirlerde yer alan küreselleşme aktörlerinin çıkar maksimizasyonu sebebiyle küresel ortamda çevre sağlığını olumsuz yönde etkileyecek faaliyetlerinin ulaştığı boyut ile birlikte, küreselleşmenin hızına ve negatif yönüne karşın farklı yaklaşımlar ortaya çıkması bir gereklilik haline gelmiştir. Bu gereklilik neticesinde, 1980'li yıllarda, yavaş hareket ve bu hareketin uzantısı olarak değerlendirilebilecek Cittaslow (Yavaş Şehir/Sakin Şehir) projesi, küreselleşme ile birlikte meydana gelen, doğayı hiçe sayan ve doğal kaynakları riske atan gelişmelere karşı ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın ana konusunu küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı gelişen yavaş hareketin kentsel yaşamdaki yansıması olan Cittaslow Projesi oluşturmaktadır. Bu çerçevede çalışma üç ana bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde, küreselleşmenin hızına karşı gelişen yavaş hareketin kavramsal ve tarihsel çerçevesi sunulmaktadır. İkinci bölüm ise yavaş şehir hareketinin tanımını, gelişimini ve dünyadaki örneklerini ele almaktadır. Son olarak üçüncü bölümde ise; Türkiye'deki Cittaslow faaliyetlerine yer verilmektedir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise, Cittaslow Projesi'nin ortaya çıkışının neticelerine, avantajlarına ve eksik yönlerine değinilmiştir.

KAVRAMSAL VE TARİHSEL ÇERÇEVEDE YAVAŞ HAREKET/SLOW MOVEMENT

Sosyal bilimler içerisinde bir takım kavramlar ve olaylar, bazı durumların sonucu olarak meydana gelmektedir. Bu aralıkta ana olayın etrafında gelişen ve muhakkak etkili olan paralel bir süreç bulunmaktadır. Son yıllarda kullanımı ve yaygınlığı artan bir kavram olarak "Yavaş Hareketi" de buna örnek olarak verebiliriz. Yavaş hareketin, küreselleşme sürecinin derinleşmesine, onun homojenleştirici etkisine ve insanların çok daha hızlı hareket ederek ^[1], bir takım doğal yapı ve değerlerden uzaklaşmasına bağlı olarak küreselleşmeye karşı bir tavır olarak ortaya çıktığı ifade edilebilir.

* İlgili E-posta: mgdemir119@gmail.com

Hareketin çıkış noktasını teşkil eden küreselleşme sürecini; ‘*artan akışkanlıklar ve büyüyen çok yönlü akıntılar ile bunların karşılaştığı ve yarattığı yapıları içeren gezegen çapındaki süreç(ler)*’ olarak tanımlayabiliriz. Küreselleşme olgusuna ilişkin çalışmalarda, tüm dünyayı etkilediği ifade edilen akıntı ile “insanların, malların, bilgilerin ve mekânların kısmen küresel engellerdeki gözeneklerin çoğalmasından kaynaklanan hareketler” kast edilmektedir [2]. Ancak bu şekilde yapılan tanıma kuşkucuların, küreselleşmecilerinkinden daha açık ve anlaşılır bir sav ile karşı çıktığı gözükmektedir. Kuşkucular, bu tanımdan yola çıkarak, aslında, küreselleşmenin tüm gezegene yayılmadığını, özellikle bazı yerlere(Afrika’nın kırsal ve kabile kesimlerine) uğramadığını vurgulamışlardır. Ayrıca kuşkucular, bu şekilde yapılan bir tanımın küreselleşme dışındaki süreçleri görmezden gelişinin indirgemeci bir yaklaşım olduğunu öne sürmüşlerdir. Ancak yine Sosyal Bilimlerin genelinde küreselleşme süreci ‘günümüz dünyasında birden fazla tarihsel dünya toplumunun tek bir küresel sistem içinde bir araya getirilmesi’ olarak tanımlanmaktadır.[3] Küresel sistemde meydana gelen bir araya gelme durumunun sonucunda ortaya çıkan; karşılıklı bağımlılık eksenin dünyanın giderek standartlaşan “küresel/global bir köy”e dönüşümü, küresel çapta uydu bazlı enformasyon teknolojilerinin üretimi, dünya genelinde etki alanını genişletmeyi hedefleyen Birleşmiş Milletler (BM), NATO gibi kuruluşların yaygınlaşması, kolaylaşan iletişim ağı ile miktopların dahi taşınabilir hale gelmesiyle küresel hastalık salgınlarının artışı gibi gelişmeler ve değişimler, küreselleşmenin hızını ve boyutunu gözler önüne sermektedir.[4] 20. Yüzyılda gözle görülür şekilde başlayan bu süreç 21. Yüzyılda da hızına hız katarak devam etmektedir. Özetle, kuşkucuların karşıt görüşüne rağmen, küreselleşmenin, bir akıntı şeklinde gezegen çapında ilerlediğini ifade etmekte herhangi bir sakınca olmadığı söylenebilir.

Küreselleşmenin artan etkisi yavaş yavaş tüm dünya çapında gözlemlenirken, yukarıda da belirtildiği gibi bu süreçten rahatsız olan kesimlerin de olduğu aşikârdır. 20. Yüzyılın son döneminden bu yana, dünyada değişim olgusu kaçınılmaz bir hal almaya başlamıştır. Özellikle teknoloji ve internet sayesinde insanlar görülmemiş bir süratle birbirleri ile iletişime girerek, *hızlı bir yaşamı* benimsemeye başlamıştır. Küresel düzen, dünyanın gelişimi ve ilerlemesi için hızlı ve değişken yaşamın gerekliliğini vurgulasa da küreselleşme sürecinin insanlığa sunduğu imkânların yanı sıra pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. İletişim, ulaşım ve iş olanaklarının artışına rağmen gelir adaletsizliğinin de giderek büyümesi, birinci dünya ve üçüncü dünya ülkeleri sınıflandırması ile toplumlar arasında sosyal eşitsizliğin yaygınlaşması, devletler üstü organizasyonlar ile ulus-devletlerin etkinliğinin azalması, tüketime dayalı hale gelen ve tek tipleşmeye doğru giden küresel ortamda ülkelerin kültürel ve yerel kimliklerinin tehlikeye girmesi, tüm bu değişimlerin insanın temel yaşam alanı çevreye zarar vermesi küreselleşmenin yol açtığı sorunların yalnızca bir kısmıdır. Bu sorunlarla birlikte zamanla, küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı bir cevap olarak niteliğinde, “Yavaş Hareket” olarak adlandırılan bilinçlenme projesi ortaya çıkmıştır.[4]

Yavaş Hareket’i kavramsal olarak açıklayacak olursak; İngilizce “slow” kelimesinden Türkçe literatüre geçen bir kavramdır. Kavramsal anlamı ise; “günümüzün hızlı, küresel, tüketim odaklı, doğadan kopuk yaşam biçiminin olumsuz etkilerinden arınabilmek adına, eleştirel bir yaklaşımla, modern kalıpları değiştirme amacı olan toplumsal bir hareket”[4] olarak ifade edilebilir. Bir başka deyişle, küreselleşme çağının modern insanının, daha fazla zaman kazanabilmek adına her alanda hızla yarışmasına karşın yavaş hareket, bireylerin hayattan ve değerlerden daha çok keyif alarak yaşamasını amaçlar. Yavaş Hareket’in başlayıp gelişmesi ile birlikte, Yavaş Hareket’in çalışmalarının bir sonucu olarak Yavaş Yiyecek ve Yavaş Şehir çalışmaları ortaya çıkmıştır. İlk olarak Yavaş Yiyecek hareketi baş göstermiştir. Yavaş Yiyecek Hareketi, 1986 yılında İtalyan gastronomi yazarı Carlo Petrini’nin öncülüğünde başlamıştır [5]. Ünüvar ve Sezgin’e göre hareket, Mc Donald’s fast-food zincirinin Roma’nın tarihi Piazza di Spagna Meydanı’nda şube açma girişimine karşı bir eylem olarak ortaya çıkmıştır [6]. Bu karşı eylem ile birlikte İtalya’nın Barolo kentinde Yavaş Yiyecek Hareketi oluşturulmuştur. Fast food akımına karşı kurulan birlik, faaliyetlerine 20 ülke temsilcisi ile başlamıştır. Günümüzde ise üye sayısı 80.000’i aşan birlik 100’den fazla ülkenin temsilcisine sahiptir. Merkezi İtalya’nın Cuneo bölgesinde yer alan bu hareket kapsamında, yöresel damak tatlarının ön plana çıkarılması için faaliyetler yürütülmektedir [7]. Mayer ve Knox’a göre ise; iyi, temiz ve adil beslenme düşüncesini savunan yavaş yiyecek olgusu aynı zamanda yok olmaya yüz tutmuş yerel lezzetlerin korunmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını da hedeflemektedir [8]. Slow Food hareketi, insanların yediği gıdaların daha temiz ve lezzetli olması gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca bu durum gerçekleştirilirken doğaya ve diğer canlılara da zarar verilmeden meydana gelmesi amaçlanmaktadır.

Son olarak, üretim sürecinde aktif olarak yer alan çiftçilerin, adil bir şekilde emeğinin karşılığını alması gerektiği belirtilmektedir^[9]. 1989 yılında “Good, Clean and Fair: the Slow Food Manifesto for Quality” (İyi, Temiz ve Adil: Yavaş Gıda Manifestosu Kalite İçin) adlı manifestolarını yayımlayarak resmi bir şekilde kurulmuştur^[10].

Yavaş hareket kapsamında çalışmalar arttıkça, hareketin çeşitli varyasyonları ortaya çıkmıştır. Yavaş İşletmecilik, Yavaş Para, Yavaş Turizm, Yavaş Seyahat, Yavaş Tasarım, Yavaş Eğitim/Yavaş Okul ve Yavaş Trafik adı verilen birçok hareket, Yavaş Hareket içerisinde değerlendirilebilir.^[4] Hepsinin ortak noktası, küreselleşme sürecinin yaratmış olduğu aşırı hıza karşı hem insan değerlerini korumak ve bu değerleri korurken doğaya zarar verilmesini engellemektir. Sürdürülebilir kalkınma ilkesini benimseyerek ortaya çıkan hareket bu düşünceyi insanların hayatındaki tüm alanlarda kullanılması için çaba sarf etmektedir.

CİTTASLOW (YAVAŞ ŞEHİR) UYGULAMASI

“Cittaslow(Yavaş Şehir)” adlandırması, İtalyanca “Citta(şehir)” ve İngilizce “Slow(yavaş)” kelimelerinden oluşmaktadır. Cittaslow, küreselleşme sürecinin çevresel ve doğal yaşama olumsuz etkilerinin ortaya çıkması ile birlikte bu olumsuz etkilere ve hızına karşı gelişen yavaş hareketin bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. Cittaslow, küreselleşmenin, şehirlerin doğal dokusunda, çarpık kentleşme ve düzensiz homojenleşme ile birlikte oluşturduğu tahribatın önlenmesini, yerel ve geleneksel özelliklerin kaybolmasının önüne geçilmesini amaçlayan şehirler birliği hareketidir^[11].

Cittaslow/Yavaş Şehir Nasıl Gelişti?

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey’in 2018’de yayınladığı “World Urbanization Prospects” adlı rapora göre günümüzde dünya nüfusunun %55’i kentsel alanda yaşamaktadır. 2050 yılına kadar bu oranın %68’e çıkması beklenmektedir. Aynı raporda yer alan verilere göre, en çok kentleşen bölgeler arasında %82 oran ile Kuzey Amerika, %81 oran ile Latin Amerika ve Karayipler, %74 oran ile Avrupa ve %68 oran ile de Okyanusya yer almaktadır. Asya’da ise kentleşme oranı %50’ye ulaşmıştır^[12]. Dünya genelinde her ne kadar kentleşmeden yana olumlu beklentilere sahip bir grup olsa da bu yüksek oran mekana yönelik kaygıların yanı sıra doğal yaşama yönelik birtakım kaygıları da beraberinde getirmiştir. Tüm dünyanın birçok ihtiyacını karşıladığı kırsal alanın gelecekte küreselleşmenin negatif etkileri ile beraber %30’lara düşecek olduğunu gösteren tahminler çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması amacı ile birlikte uygulanan çevresel politikalarda ve kentleşmeye yönelik tasarımlarda farklılaşmanın gerekliliğini doğurmuştur. Bu farklılaşma çalışmalarına en erken örneklerden biri olarak Ebenezer Howard’ın 1902 yılında yayınladığı “Yarının Bahçe Kentleri” adlı çalışması verilebilir. Howard, yaşadığı dönemde tanıklık ettiği endüstrileşmenin kırsal alanı tahrip ederek betonlaştırma eğilimine karşı çalışmada insan ölçeğinin, fiziksel ve çevresel koşulların göz önüne alındığı “Bahçe Kent (Garden City)” isimli kent planlamasını ortaya koymuştur^[13]. Bir diğer örnek ise çalışmanın ana konusu oluşturan “Cittaslow/Yavaş Şehir/ Sakin Şehir” uygulamasıdır.

Cittaslow hareketinin çıkış noktasında Marshall McLuhan’ın kavramsallaştırdığı “Küresel Köy (Global Village)” kapsamında meydana geldiği iddia edilen homojenleşme tezinin kentsel yaşama da sirayet etmesinin etkili olduğu söylenebilir. Küreselleşmenin etkileri ile birlikte hem ekonomi hem de kültür küre genelinde homojenleşerek benzer hale gelmektedir. Bu benzerliğin getirdiği standartlar kentlerin de benzer şekilde değişim ve dönüşüme maruz kalarak doğal yapılarını yitirmelerine ve betonlaşmalarına sebebiyet vermektedir^[14].

Cittaslow hareketinin temelleri Yavaş Yiyecek Hareketi’nden esinlenilerek 1999’da İtalya’nın Greve in Chianti kentinin Eski, Belediye Başkanı Paolo Saturnini’nin öncülüğünde atılmıştır. Saturnini, çevresel faktörlerin dikkate alınarak yaşam kalitesinin yükseltilmesi, küreselleşmenin getirdiği standartlaşmadan kentlerin doğal yapısının korunabilmesi ve bu doğrultuda farklı bir kalkınma modeli oluşturulabilmesi amacı ile başlattığı Cittaslow fikrini uluslararası boyuta taşımıştır. Toskana’nın Chianti şehri Cittaslow projesinin ilk üyesi olmuştur. Saturnini’nin Cittaslow kapsamındaki idealleri kısa süre içerisinde Bra (Francesco Guida), Orvieto (Stefano Cimicchi) ve Positano (Domenico Marrone) belediye başkanları ve Slow Food başkanı Carlo Petrini tarafından benimsenmiştir. Cittaslow Sözleşmesi’nin imzalanması ile birlikte resmi şekilde kurulmuştur^[15]. Resmi sitesinde yer alan verilere göre Cittaslow Hareketi, günümüzde 30 ülkeden 252 üyenin katılımı ile faaliyetlerini sürdürmektedir^[16].

Hareketin felsefesi ve amacı kısaca: “Yaşamın, yaşamaktan zevk alınacak bir hızda yaşanmasını savunmaktadır. Cittaslow hareketi, insanların birbirleriyle iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilecekleri, kendine yeten, sürdürülebilir, el sanatlarına, doğasına, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan ama aynı zamanda alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan kentlerin gerçekçi bir alternatif olacağı hedefiyle yola çıkmıştır.” şeklinde belirtilmiştir [17].

Hareketin web sayfasında yer alan tanımdan anlaşıldığı gibi Cittaslow, yavaş yiyecek ve diğer yavaş hareket varyasyonlarının birleştirildiği bir düşüncedir. Yavaş Şehir Hareketi, aşırı kentselleşmeye karşı önlem alınmasını gerektiğini benimseyen bir yaklaşım sergilemektedir. Cittaslow Hareketi'nin çalışma ilke ve prensipleri “Uluslararası Cittaslow Tüzüğü” ile kayıt altına alınmıştır. Hareketin tüzüğü 29 temel madde ve 5 ek belgeden oluşmaktadır. Tüzük kapsamında, birliğin kuruluşu, katılım için gerekli kriterler, üyelerin görev ve sorumlulukları, logo kullanımı ve fon dağılımına ilişkin pek çok veri ve ilke yer almaktadır [18].

Cittaslow Hareketi, kurumsal anlamda Koordinasyon Komitesi, Bilimsel Komite ve Sekreteryaya olmak üzere üç ana organa sahiptir. Koordinasyon Komitesi, Cittaslow Hareketi'nde yer alan ulusal ağların temsilcilerinden oluşmaktadır. Bu komite hareketin faaliyetlerinde ve işleyişinde karar verici konumdadır. Bilim Komitesi, Cittaslow Hareketi'nin alt yapısını oluşturmada ve genel hatlarını çizmektedir. Sekreteryaya ise; hareketin ulusal ve uluslararası tüm faaliyetlerinin operasyonel boyutunu oluşturmada görevlidir [19].



Şekil 1: Cittaslow Logosu [16]

Yukarıda verilen Cittaslow logosunda yer alan şato, beton binalar ve salyangoz farklı anlamlar ifade etmektedir. Logoda bulunan tarihi şato, geçmiş nesilleri ve onlardan miras kalan değerleri simgelemektedir. Beton yapıdaki binalar, günümüzün çağdaş dünyasının sembolüdür. Salyangoz ise; küreselleşme ile meydana gelen hızlı “Amerikan tarzı” hayata karşı oluşan tepkiyi simgelemektedir.[11]

Cittaslow Hareketi herhangi bir kar amacı gütmemektedir. Cittaslow fikri ile birlikte kentsel yaşamda dünyada aşırı hale gelmiş olan ekolojik ayak izinin çevresel farkındalık ile azaltılması, insanlar arasındaki huzur bağlamında kalıcılığın sağlanması ve kaliteli yaşamın sürdürülebilir hale getirilmesi hareketin prensipleri arasında yer almaktadır. Gönüllü çalışma Cittaslow projesinin temelini oluşturmaktadır [20].

Yavaş Şehir’de Üyelik Süreci ve Kriterleri

Cittaslow Hareketi'nin sadece İtalya veya Avrupa’da değil, bütün dünyada yayılması neticesinde, 1999 yılında birlik tarafından belirlenen kriterlere yenileri eklenerek, daha evrensel bir hale getirilmeye çalışılmıştır. Birliğe başvuracak kentlerin nüfuslarının 50.000’den az olması ve kent yönetiminin Cittaslow felsefesiyle uyumlu olmaları gerekmektedir. Üyelik sürecinin değerlendirilmesi; başvuru mektubunun sunulması, başvuru mektubunun değerlendirilmesi, adaylık değerlendirme ziyareti ve raporu, adaylık süreci ve hazırlık raporu, üyelik değerlendirmesi ve başvuru dosyası, Cittaslow genel merkez değerlendirmesi olmak üzere 6 aşamadan oluşmaktadır [21].

Bir şehrin "Cittaslow/Yavaş Şehir" statüsü elde edebilmesi için, aynı zamanda Slow Food kurallarını kabul etmeyi kabul etmesi ve çevre dostu olmak ve yerel çevrenin korunması için çalışmalar yürütmesi gerekmektedir. Aday kentlerin, kriterler çerçevesinde yaptığı çalışmalar

puanlanmakta ve bir kentin üye olması için 50 ve üzeri puan alması gerekmektedir. Üyelik sürecinde, Uluslararası Bilim Komitesi tarafından yapılan çalışmanın Birlik tarafından onaylanmasının ardından geçerli olan yeni kriterler ilk aşamada deneme amaçlı bir sene deneme süresine tabi tutulmaktadır [21].

Yeni kriterlere göre, eskisinden farklı olarak üyelik sürecinde perspektif ve zorunlu olmak üzere iki alanda kriterlere yer verilmektedir. Perspektif kriterler, aday kent tarafından geleceğe yönelik taahhütlerin benimsendiği kriterleri ifade etmektedir. Zorunlu kriterler ise, yapılan çalışmalarda yer alması zorunlu kriterlerdir [21]. Aday kent belediyesinin gerçekleştirdiği veya başlattığı projeler, programlar ve planlar kapsamında değerlendirilen kriterlerin puanlanmasında projenin zamanı ve başarısı etkili olmaktadır [21].

Başvuru dosyasında kriterler çerçevesinde gerçekleştirilen etkinliklerin fotoğraflarının bulunması gerekmektedir. Ayrıca bu etkinlik ve faaliyetlerin belgelendirilmesi de gerekmektedir. Belediyelerin bu kapsamda yaptığı yazışmalar, alınan meclis kararları, raporlar, toplantı tutanakları da ek belge olarak sunulmalıdır. Ayrıca yeni kriterler ile birlikte adaylara, ulusal ağlara kriter ekleme yetkisi verilmiştir [21].

Cittaslow projesine üyelik sürecinde dikkate alınan politikalar 7 temel başlıktan oluşmaktadır. Resmi sitede yer alan temel başlıklar ve içerik aşağıda verilecektir (İçerik verilirken yalnız enerji ve çevre politikaları detaylı aktarılacaktır.):[21][22]

1-Enerji ve Çevre Politikaları;

Tablo 1. Çevre politikaları kapsamında dikkate alınacak hususlar

Hava temizliğinin yasada yer alan ölçütlere uygun olduğunun belgelenmesi
Su temizliğinin yasada yer alan ölçütlerde olduğunun belgelenmesi
Halkın içme suyu tüketimi ile ulusal ortalamasının karşılaştırılması
Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması
Endüstriyel ve evsel katı atık ve çamur gibi organik maddeleri, anaerobik çürütme yoluyla bir tür gübreye dönüştürme faaliyetlerinin desteklenmesi
Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması
Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu
Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi
Biyo-çeşitliliğin korunması
Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması
Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması
Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi

2-*Altyapı Politikaları*; alternatif mobilite, bisiklet yolları, sokak mobilyaları vs. uygulamaları içermektedir.

3-*Kentsel yaşam politikalarının kalitesi*; marjinal alanların, kablo şebekesinin (fiber optik, kablosuz) vb. hususların değişen gereklilikleri ve yeniden kullanımına ilişkin uygulamaları içermektedir.

4-*Tarımsal, turistik ve esnaf-sanatkârlara dair politikalar*; tarımsal alanda GDO kullanımının yasaklanması, çalışma tekniklerinin ve geleneksel el sanatlarının değerinin artırılması vb. hususları içermektedir.

5- *Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için uygulamalar*; iyi karşılama, operatörler ve tüccarlar hakkında farkındalığın artırılması (tekliflerin şeffaf olması ve uygulanan fiyatların, tarifelerin net bir şekilde görülebilmesi) vb. hususları içermektedir.

6- *Toplumsal uyum*; engellilerin entegrasyonu, yoksulluk, ayrımcılık yapılan azınlıklar vs. gibi hususlarda adayların performansları dikkate alınmaktadır.

7- *Ortaklıklar*; Slow Food, doğal ve geleneksel yiyecekleri teşvik eden diğer organizasyonlar ile işbirliği dikkate alınmaktadır.

Yukarıda verilen temel başlıkların içeriğinde Cittaslow Birliğinin resmi verilerine resmi verilerine göre toplam 72 alt kriter bulunmaktadır. Aday kentlerin başvuru sürecinin üyelik ile sonuçlanabilmesi için 72 kriterde %50 başarı sağlaması gerekmektedir. Ayrıca aday kentin birliğe ilk değerlendirme masraflarının karşılanması için belli bir miktar ödeme yapması gerekmektedir.

Dünya Genelinde Cittaslow Projesi

Dünya genelinde Cittaslow Birliği'ne üye olan 252 şehirden 83 tanesi İtalya'da yer almaktadır. Merkezin İtalya olması ile birlikte Cittaslow Projesine olan ilgi Avrupa ve Asya genelinde de giderek artmaktadır. Verilere göre, İtalya'yı, 26 yavaş şehri ile Polonya, 17 şehir ile Almanya, 15 şehir ile Türkiye ve 13 şehir ile Kore takip etmektedir [23].

İtalya'da yavaş şehir projesinde yer alan şehirlerin merkezinde araba kullanımı yasaklanmış, Mc Donald's şubeleri ve süpermarketler kapatılmıştır. Yavaş kent sakinleri alışverişlerini mahalli dükkânlardan veya belediye bünyesinde açılan ve tamamı organik tarım yöntemleriyle ve ekolojik şartlara uygun olarak üretilen yerli ürünlerin satıldığı noktalardan sağlamaktadırlar. Örneğin İtalya'da yer alan ilk yavaş şehirlerden Bra'da evlerin hiçbirinde çanak anten veya uydu bulunmamaktadır. Yine Bra'da belediye bünyesinde açılan organik maddelerde tamamı Bra patentli ev-el yapımı ürünler satılmaktadır [24].

İtalya'dan sonra ilk yavaş şehir üyeliği 2003'te İngiltere'nin Ludlow kasabası tarafından gerçekleştirilmiştir. Günümüzde ise İngiltere'de 5 adet yavaş şehir bulunmaktadır [23]. 12 Mart 2007 tarihinde Cittaslow Birliği'ne dahil olan Avustralya'nın Goolwa kenti, Avrupa'nın dışında ilk defa yavaş şehir statüsü kazanan şehir olmuştur. Mc Donald's'ın ana vatani olmasına karşın, Cittaslow hareketi Amerika'da etkisini göstermiştir. Amerika'nın Fairfax şehri, 26 Haziran 2010 yılında Güney Kore'nin başkenti Seul'de de yapılan Cittaslow Uluslararası Toplantısı'nda Amerika'nın ilk yavaş şehri unvanına sahip olmuştur [25].

Türkiye'de Yavaş Şehir Hareketi

Küreselleşme sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkan Yavaş Hareket, zamanla küreselleşme sayesinde dünya geneline yayılmaya başlamıştır. Ülkelerin küreselleşme sürecinde farklı özellikler gösterme ve farklı alanlarda yenilikçi olma arzuları bu hareketin yayılmanın nedenleri olarak dikkat çekmektedir. Diğer yandan bunu küreselleşmenin hızına karşı bir hareket olarak da değerlendirebiliriz. Bu hız karşılığı hem yayılmakta hem de derinleşmektedir. Bununla birlikte hareketten etkilenen ülke sayısı her geçen gün artmaktadır. Türkiye de hareketin sirayet ettiği ülkelerin içerisine katılmıştır. Her zaman Batı ile ilişki içinde olan Türkiye, Yavaş Şehirler Birliği'ne katılarak hareketin içerisinde yer almıştır [16].

Yavaş şehirlerin en önemli özelliği, şehrin çevreye vereceği zararın neredeyse minimize edilmiş olmasıdır. Bir yandan sağlıklı ve değer odaklı bir yaşam sürmeyi hedeflerken, öte yandan çevrenin sadece günümüz nesli için önemli olmadığı vurgusundan hareket ederek gelecek kuşaklara da güzel bir miras şeklinde kalması için, alt yapı çalışmalarından, yenilenebilir enerji kaynaklarına kadar bütün her şeyin düşünüldüğü görülmektedir. Kısacası "insan için insani bir üretimi" desteklemektedir. [26]

Türkiye'nin Yavaş Şehir hareketi ile tanışması, ilk olarak 28 Kasım 2009 yılında, İzmir'e bağlı Seferihisar'ın Cittaslow Projesi'ne dahil olmasıyla başlamıştır [27]. Seferihisar, Cittaslow Projesi çalışmalarına daha erken başladığından, ülkemizden harekete ilk dahil edilen şehir olmuştur. Şehrin harekete üye olmasını sağlayan projeleri, resmi olarak şu şekilde belirtilmiştir: "*Peyzajda yöresel aromatik bitkilerin kullanılması, güneş enerjili sokak aydınlatma elemanları, karbon salınımının hesaplanması, kompost tesisi ve güneş enerji santrali yapımı gibi projeler Seferihisar'ın vizyoner projeleri arasında yer alıyor. Yerel yemeklerin keşfediliyor, yerli tohumların korunuyor, organik tarım destekleniyor, üreticinin ürünlerini aracısız satabileceği üretici pazarları kuruluyor.*" [28]

Seferihisar'ın çevre ve insan odaklı hareketin içinde yer almasından sonra Türkiye'de diğer kentlerden de bu hareket için üyelik başvuruları gelmiştir. Son verilere göre Türkiye'de şu an Cittaslow olarak 15 tane kent bulunmaktadır ^[16]. Bu kentler: Seferihisar (İzmir), Akyaka (Muğla), Gökçeada (Çanakkale), Taraklı (Sakarya), Yenipazar (Aydın), Yalvaç (Isparta), Perşembe (Ordu), Vize (Kırklareli), Halfeti (Şanlıurfa), Şavşat (Artvin), Uzundere (Erzurum), Gerze(Sinop), Göynük(Eskişehir), Eğirdir(Isparta) ve Mudurnu(Bolu) yavaş şehirler olarak birlik içine dahil olmuştur ^[16].

Yukarıda belirtilen şehirlerin ağa katılmasıyla basında yerel ve genel olmak üzere yapılan haberlerin oranının arttığı görülmektedir. Kentlere ilgi artmış ve kısa vadeli çözümler ile yerel halkın talepleri karşılanmaya başlanarak, değişim ve gelişim seviyeleri birden artmaya başlamıştır ^[29]. Ayrıca günümüzde Cittaslow Hareketi'ne başvuru işlemlerini, Yavaş Şehir Türkiye Ağı Sekreteryası ve Koordinatörlüğü sürdürmektedir ^[30].

SONUÇ

Küreselleşme sürecinin hızı, insanları daha çok üretmeye iterken, aynı zamanda daha çok tüketimi de beraberinde getirmiştir. Bu hızlı üretim ve tüketim ile birlikte küreselleşme süreci ekolojik dengedeki bozulmaya neden olmuştur. Meydana gelen bu bozulma bir yandan çevreye zarar verirken, öte yandan kültürel ve toplumsal değerleri de yıpratmıştır. Bu durum, kendini en çok yaşam alanı olan kentlerde göstermiştir. Tüm bu negatif sonuçların önüne geçebilmek amacı ile başlayan Yavaş Hareketi, kentsel ölçekte Cittaslow Projesi ile hayat bulmuştur.

Cittaslow Hareketi ile birlikte yerel ürünler ön plana çıkarılmış, böylece üreticiler organik üretim noktasında harekete geçirilmiştir. Projenin gereklerini yerine getiren kentler, turizm alanında da bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Projeye yönelik bir diğer nokta ise projeye dâhil edilen şehirlerin birbirleri ile tıpatıp aynı olmamasıdır. Belirli şartlar çerçevesinde Cittaslow unvanına sahip şehirler, tamamen birbirinden farklı sosyal, kültürel, coğrafi yapıya ve yerel yönetim anlayışına sahiptir. Cittaslow Projesi kapsamında üye kentlerin kabul ettikleri sorumluluk ve şartlar, enerji kaynaklarının daha dengeli kullanımı, su ve hava kirliliğinin önüne geçilmesi, ekolojik çeşitliliğin korunması, yaşam kalitesinin artırılması ve tüm bunların devamlılığı noktasında farkındalık oluşturmuştur. Ancak Cittaslow Projesi'nde, kabul için gerekli şartlar evrensel olsa da şehirlerde oluşturulan farkındalığın devamlılığının sağlanabilmesi noktasında denetim mekanizmasının eksikliği dikkat çekmektedir. Denetime yönelik bir mekanizma oluşturulduğu takdirde, şehirlerin belirli periyotlar ile çeşitli kontrollere tabi tutulması, şartlara uygunluğunun devam edip-etmediğinin daha sağlıklı şekilde tespit edilmesine yardımcı olacaktır. Ayrıca Cittaslow Projesi'nin günümüze değin gerçekleştirdiği çalışmalara bakıldığında, küreselleşmenin doruğuna ulaşmış mega kentlerden ziyade küçük şehirlerin bu projeye ilgi duyduğu görülmektedir. Bu durum hareketin küresel çevreye yönelik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira küreselleşmenin çevreye zarar veren hızı ve sonuçları zaten büyük kentlerden yayılmaktadır. Sonuç olarak; Cittaslow Projesi'nin büyük kentlerde de etkili olabilmesi, farkındalık oluşturma açısından küresel niteliğe kavuşabilmesi için sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde, daha geniş etkili bir model ile revize edilmesi gerektiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

KAYNAKLAR

- [1] Özmen Şule Yüksel, vd., (2016). “ ‘Yavaş Hareketi’: Çevreden Kültüre Hayatın Her Alanında Küreselleşmeye Başkaldırı”, İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İnif E-Dergi), Cilt: 1, Sayı: 2, s.39
- [2] Ritzer George, (2011). Küresel Dünya, Çev: Melih Pakdemir, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s.20
- [3] Modelski George, (2014). “Küreselleşme”, Çeviren: Mehmet Celil Çelebi, David Held, Anthony McGrew(Ed), Küresel Dönüşümler: Büyük Küreselleşme Tartışması, Ankara: Phoneix Yayınevi, 2.Baskı, S.75
- [4] Ünal Murat, Zavalı Y.Sinan, (2016). “Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi”, İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt:5, Sayı: 4, s.894
- [5] <https://surdurulebilirfikirler.wordpress.com/2012/05/14/yavas-hareketi-slow-movement/> (Erişim Tarihi:07.10.2018)
- [6] Sezgin Mete, ÜNÜVAR Şafak, (2011), Yavaş Şehir: Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde, Konya: Çizgi Kitabevi, s.11

- [7] Slow Food Hareketi Tarihçesi, <https://www.slowfood.com/about-us/our-history/> (Erişim Tarihi: 04.10.2018)
- [8] Çakıcı A. Celil, vd., (2014). “Yavaş Şehir Hareketi: Seferihisar Halkının Tutum ve Algıları İle Yaşam Doyumları”, Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 11 (3), s.27
- [9] <https://slowfoodgenclik.wordpress.com/slow-food/> (Erişim Tarihi: 04.10.2018)
- [10] Good, Clean and Fair: the Slow Food Manifesto for Quality, https://www.slowfood.com/wp-content/uploads/2015/07/Manifesto_Quality_ENG.pdf (Erişim Tarihi: 03.10.2018)
- [11] Keskin Enes Bakkal, (2012). “Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow)”, PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji Ve Politika Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 1, s.85
- [12] “World Urbanization Prospects The 2018 Revision”, Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey, <https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-Methodology.pdf>, , <https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-KeyFacts.pdf> (Erişim Tarihi: 03.12.2018)
- [13] Çınar Tayfun, “Bahçekent Modelinin Düşünsel Kökenleri ve Kent Bilimine Katkıları”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 55, Sayı:1, s.28, <http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/55/1/tayfuncinar.pdf> (Erişim Tarihi: 06.10.2018)
- [14] Honore Carl, (2008). Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi Yavaş, Çev: Esen Gür, İstanbul:Alfa Yayınları, s.48-49
- [15] Association, <http://www.cittaslow.org/node/246> (Erişim Tarihi: 06.10.2018)
- [16] <http://www.cittaslow.org/> (Erişim Tarihi: 02.10.2018)
- [17] Cittaslow Felsefesi, <http://cittaslowturkiye.org/#cittaslow> (Erişim Tarihi: 10.10.2018)
- [18] Cittaslow Uluslararası Tüzüğü (Ana metin), http://www.cittaslow.it/sites/default/files/content/page/files/257/charter_2014.pdf?_ga=2.100412889.656560088.1496524311-180261216.1496524311 (Erişim Tarihi: 09.10.2018)
- [19] Cittaslow Organization, <http://www.cittaslow.org/content/organization> (Erişim Tarihi: 09.10.2017)
- [20] Cittaslow Hareketi Prensipleri, <http://www.cittaslow.org/content/our-principles> http://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/246/cittaslow_list_may_2017.pdf
- [21] Cittaslow Türkiye, Üyelik Süreci ve Kriterler, <https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> (Erişim Tarihi:10.10.2018)
- [22] How to Become, <http://www.cittaslow.org/content/how-become> (Erişim Tarihi: 08.10.2018)
- [23] http://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/245/cittaslow_list_march_2016.pdf (Erişim Tarihi: 12.10.2018)
- [24] Özgenç Özden, (2012). “İdeal Toplum Düzeni Arayışında Kurgulanan Kentsel Planlamalar, Ütopya ve Yavaş Şehir Akımı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, s.123
- [25] Ekincek Sema, (2014). “Sakin Şehir (Cittaslow) Yöneticilerinin Sakin Şehir Hareketine Ve Sürdürülebilirliğe Yönelik Değerlendirmeleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, s.36
- [26] <http://thrakis.org/> (Erişim Tarihi: 05.10.2018)
- [27] Sırım Veli, (2012). “Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak ‘Sakin Şehir’ Hareketi Ve Türkiye’nin Potansiyeli”, Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, Cilt: 1, Sayı:4, ss. 119-131, s.126
- [28] Cittaslow Seferihisar, <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-seferihisar/> (Erişim Tarihi: 13.10.2018)
- [29] Karaahmet Aysun, (2013). “Yavaş Şehir Hareketinin Kent İmajına Katkısı: Ordu Perşembe Örneğinin Yerel Basın Üzerinden Analizi”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, (Online), Ss. 11-20, S.19
- [30] Çoban Ömer, Harman Serhat, (2016). “Yavaş Şehir (Cittaslow) Türkiye Ağı’na Üye Olan Şehirlerin İnternet Sitelerinde Yavaş Şehir Temasının Görünürlüğü Üzerine Bir Araştırma”, İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt:17, Sayı: 2, 235-253, s.238